

Vedlegg 2 Rammeplan for kulturskulen

Rammeplan for kulturskulen

MANGFALD OG FORDJUPING

LiveLundh, gjøvikkunst-ogkulturskole

NORSK KULTURSKOLERÅD

FORORD Norsk kulturskule - eit unikt skuleslag

Dei kommunale kulturskulane har ei viktig rolle i det norske opplæringsystemet og i det lokale kulturlivet. Sidan oppstarten på 1960-talet har kulturskulane hatt ei sterk utvikling og vekst. Dei kommunale kulturskulane i landet har i dag rundt 125 000 elevplassar¹. Mange offentlege utgreiingar og meldingar vitnar om eit stort engasjement for skuleslaget.

Sidan 1997 har kulturskulane vore heimla i Opplæringslova:

§ 13-6. Musikk- og kulturskuletilbod:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skuleverket og kulturlivet elles».

Den norske kulturskulemodellen har vekt stor interesse også utanfor landegrensene, i det europeiske kulturskulesamarbeidet og i dei nordiske nabolanda våre.

Eit klart uttrykk for dette er Nordisk råds kultur- og utdanningsutval si utsegn frå 2009:

«Udvalget ser meget gerne at Kulturskoleordningen i Norge på sigt spredtes og bliver til nationale satsninger i hele Norden».

Utfordringar

Visjonen til Norsk kulturskoleråd er «Kulturskule for alle». Dette er ein sentral ambisjon i oppbygginga av kulturskulane. Kulturskulen skal vere kjenneteikna av høg kvalitet og rikt mangfald, og skal ta vare på både breidde og talent.

Kulturutgreiinga 2014 peikar på utfordringa som ligg i å løyse det samansette samfunnsoppdraget til kulturskulen. Kulturskulen må også vidareutvikle eit større mangfald i tilbodet for å betre rekrutteringa av barn og unge med ulik kulturell bakgrunn.

Rammeplanen

Tilbodet til kulturskulen skal ha høg kvalitet både fagleg og pedagogisk. I framtida skal kulturskulen kunne tilby større fleksibilitet i organisering av tilboda sine samt gi tydelegare skildringar av mål, innhald og arbeidsmåtar. Rammeplanen møter desse utfordringane.

Planen kategoriserer dei ulike tilboda i tre opplæringsprogram, som tar vare på aktivitet, opplæring og fordjuping. Det er eit mål å kunne etablere tilbod av høg

---

¹ Grunnskulens Informasjonssystem (GSI) per oktober 2013

kvalitet innan grunnprogrammet, kjerneprogrammet og fordjupingsprogrammet. Rammeplanen «Mangfald og fordjuping» byggjer på Norsk kulturskoleråd sin *Strategi 2020* og på rammeplanen frå 2003 – «På vei til mangfold».

Planen legg også til grunn «Kunnskapsløftet frå 2006», kulturløfta frå 2005 og 2009, «Kulturskolen – utviklingen av de kommunale kulturskolene som gode lokale ressursentre» (2010), «Kulturutgreiinga 2014» og «Meld. St. 20 (2012–2013) På rett vei – Kvalitet og mangfold i fellesskolen».

Styret i Norsk kulturskoleråd nemnde opp Rammeplanutvalet etter vedtak på Norsk kulturskoleråd sitt landsmøte i 2012.

Utvalet har bestått av:

Eirik Birkeland, leiar

Morten Christiansen

Kristin Geiring

Eivind Nåvik

Inger-Anne Westby

Wenche Waagen

Robert Øfsti

Knut Øverland, sekretær

Innholdsliste

Innleiing	3
KAPITTEL 1 – KULTURSKULEN SITT SAMFUNNSOPPDRAK	4
1.1. Kulturskulen sitt oppdrag	4
1.2. Kulturskulen sitt verdigrunnlag.....	5
1.3. Kulturskulen sitt formål	6
1.4. Kulturskulen sitt mål	6
1.5. Kulturskulen si rolle som lokalt ressurscenter	7
1.6. Kulturskulen sine fag.....	8
1.7. Organisering av opplæringa.....	9
KAPITTEL 2 – PRINSIPP OG RETNINGSLINER FOR KULTURSKULEVERKSEMD	11
2.1. Kommunen sitt ansvar som skuleeigar.....	11
2.2. Skuleleiaren sitt ansvar.....	12
2.3. Samarbeid om læringa til eleven	12
2.4. Lærarrolla og profesjonen	14
2.5. Kompetansekrav for tilsetjing i kulturskulen.....	14
2.6. Kvalitet i kulturskulen	15
2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning.....	16

Innleiing

Kulturskulen tar vare på eit mangfald av kunst- og kulturfag og har som oppgåve å utvikle kunstfagleg kompetanse og uttrykksevne så vel som kreativitet, kritisk sans, kulturell og sosial kompetanse. Dette er grunnleggjande for livsmeistring og danning.

Kunsten formar identitet og aukar forståinga for andre sine uttrykk. Gjennom arbeid med kunst utviklar ein fantasi og sanslege sider, og som deltakarar i kulturelle fellesskap utviklar vi tryggleiken og forståinga vår for kva det vil seie å vere menneske, åleine og saman med andre.

Kulturskulen skal gi eit tilbod av høg fagleg og pedagogisk kvalitet og representerer ei vesentleg fordjuping utover det obligatoriske skuleverket. Opplæring i kulturskulefaga er individuelt tilpassa, langsiktig innretta og kan gi elevar ei livslang interesse, og for nokre også eit grunnlag for yrkesutdanning innan kunstfag.

Kulturskuletilbodet har ein breiare kunstfagleg portefølje enn grunnopplæringa og rettar seg i hovudsak mot barn og unge i alderen 0–19 år. Programtilbodet til kulturskulen skal ta vare på læring, oppleving, skaping og formidling på alle nivå gjennom brei rekruttering og planmessig opplæring. Tilboda skal vere relevante for elevar som ønskjer å kvalifisere seg for vidaregåande opplæring og høgare utdanning innan kunstfag. Som lokalt ressurscenter skal kulturskulen også bidra til å styrke kulturell kompetanse og utfalding i lokalsamfunnet gjennom forpliktande

samarbeid med skule-, kultur- og helsesektoren. Dette samarbeidet rettar seg mot alle innbyggjarar i kommunen.

Rammeplanen er eit grunnlagsdokument for utviklinga av nasjonale standardar og lokale læreplanar i skuleslaget. Han føreset at det blir etablert kvalitetssikringssystem for systematisk oppfølging av kulturskulane si verksemd.

Kapittel 1 skildrar kulturskulen si verdiforankring, rolle i opplæringa og som lokalt ressurscenter. Kapittel 2 skildrar rammer, prinsipp og pedagogiske retningslinjer. Kapittel 3 skildrar det faglege og pedagogiske innhaldet for det enkelte undervisningsfaget.

KAPITTEL 1 – KULTURSKULEN SITT SAMFUNNSOPPDRAG

1.1. Kulturskulen sitt oppdrag

1.1.1. Opplæringslova

Kulturskulen sitt samfunnsoppdrag er forankra i Opplæringslova sin paragraf § 13-6:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skuleverket og kulturlivet elles.» (1997)

Samarbeidet med skuleverket knyter kulturskulen sitt oppdrag saman med målsetjinga til grunnskulen:

«Målet for opplæringa er å utvide evnene hos barn, unge og vaksne til erkjenning og oppleving, til innleving, utfalding og deltaking.» (Læreplanverket K06).

1.1.2. Noreg sine forpliktingar i høve til UNESCO-konvensjonane om barn sine rettar og om vern av immateriell kulturarv

Kulturskulen sine formål og målsetjingar kan bidra til å ta vare på forpliktingar Noreg har gjennom internasjonale konvensjonar.

Noreg ratifiserte SN sin barnekonvensjon den 8. januar 1991, og i 2003 vart barnekonvensjonen med tilleggsprotokollar tekne direkte inn i norsk lov gjennom menneskerettslovene § 2-4. Barn sine rettar til kunst og kultur er nedfelte i § 30 og 31 i barnekonvensjonen:

Artikkel 30

I land der det finst etniske, religiøse eller språklege minoritetar eller personar som tilhøyrer ei urbefolkning, skal eit barn som tilhøyrer ein slik minoritet eller urbefolkninga, ikkje bli nekta retten til, saman med andre medlemmer av si gruppe, å leve i pakt med kulturen sin, til å utøve sin eigen religion eller til å bruke sitt eige språk.

Artikkel 31

1. Partane anerkjenner barnet sin rett til kvile og fritid og til å delta i leik og fritidsaktivitetar som passar for barnet sin alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnarisk verksemd.
2. Partane skal respektere og fremje barnet sin rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstnariske livet og skal oppmuntre tilgangen til eigna og like moglegheiter for kulturelle, kunstnariske, rekreasjons- og fritidsaktivitetar.

Noreg samtykte den 17.10.2003 til ratifikasjon av UNESCO sin konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Immateriell kulturarv kjem blant anna til uttrykk gjennom muntlege tradisjonar

og uttrykk, utøvande kunst, sosiale skikkar, ritual og høgtidsfestar, kunnskap og praksis som gjeld naturen og tradisjonelt handverk.

Kulturskulen kan gi verdifulle bidrag til dette arbeidet. Møter med kulturarv visar elevane kva slags historisk og kulturell samanheng dei står i. Kulturarven som fortid; med produkt, tradisjonar og tankesett, som notid; gjennom elevane sine referansar og skapande uttrykk her og no, og som framtid; der elevane skal bruke det lærte i ei hittil ukjent verd.

1.2. Kulturskulen sitt verdigrunnlag

Kulturskulen byggjer på eit humanistisk menneskesyn og på samfunnsverdiar som fellesskap, ytringsfridom, menneskeverd og demokrati. Det norske fellesskapet rommar eit veksande mangfald av kulturelle uttrykk. Ved å anerkjenne og synleggjere mangfaldet kan kulturskulen bidra til å vidareføre og fornye kulturarven vår. Å respektere andre kulturar enn sin eigen føreset at ein har kjennskap til sin eigen kultur og har tryggleik i eigen identitet. Kulturaktivitetar skapar arenaer for tilhøyrslø og sosialt fellesskap og kan inspirere til deltaking i det usemjefellesskapet som er ein føresetnad for eit fungerande demokrati.

For kulturskulen er det naturleg å leggje ytringskulturomgrepet til grunn for verksemda si (Kulturutgreiinga 2014). Omgrepet ytringskultur er her avgrensa til kunstnarisk verksemd, kunstfagleg opplæring, publikumsmøte knytt til denne opplæringa samt vern og vidareføring av materiell og immateriell kulturarv. Omgrepet omfattar både den profesjonelle og ikkje-

profesjonelle utøvinga av desse uttrykksformene samt å møte slike kulturelle uttrykk som publikum.

Hovudoppgåva til kulturskulen er å utvikle og ta vare på kunstnarisk og kulturell kompetanse. Til grunn ligg eit heilskapleg syn på mennesket og ideen om at alle menneske har formsans og uttrykksbehov som kan utviklast gjennom opplæring. Kunst- og kulturuttrykk rører ved grunnvilkår ved tilværet vårt som glede, lengsel, draumar, melankoli og einsemd, og er fundamentale i dannelsingsprosessen.

1.3. Kulturskulen sitt formål

Kulturskulen skal gi opplæring av høg fagleg og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønskjer det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk. Kulturskulen er ein sentral del av den samanhengande utdanningslina som kan kvalifisere elevar med særleg interesse og motivasjon til opptak i høgare kunstfagleg utdanning. Opplæringa skal bidra til barn og unge si danning, fremje respekt for andre si kulturelle tilhøyrse, bevisstgjere eigen identitet, gjere dei kritisk reflekterande og i stand til å utvikle eigen livskompetanse.

Kulturskulen skal også vere eit lokalt ressurscenter og ein samarbeidande aktør i grunnopplæringa og kulturlivet i den enkelte kommunen. Regionalt kan interkommunale samarbeidsmodellar sikre økt mangfald og høg kvalitet i tilboda.

Nasjonalt er skulen ein del av ein landsomfattande kulturell infrastruktur som bidreg til å løfte fram kunst og kultur som berande element i samfunnsutviklinga.

Det norske samfunnet består av mange ulike befolkningsgrupper, og det er stor variasjon av kulturelle uttrykk. Aukande geografisk mobilitet og internasjonalisering bidreg til at samfunnet er langt meir komplekst enn tidlegare. Kulturskulen bør spegle mangfaldet gjennom eit breitt samansett tilbod i opplæringa, både når det gjeld undervisning, formidling og skapande verksemd.

1.4. Kulturskulen sitt mål

Kulturskulen skal

- gi alle elevar moglegheit til å utvikle kunnskapar og ferdigheiter i kunstfag
- gi alle elevar moglegheit til å finne og formidle egne kunst- og kulturuttrykk
- styrke elevane sin estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse
- styrke elevane si evne til kritisk refleksjon og sjølvstendige val
- gi fordjupingsmoglegheiter som kan danne grunnlag for vidaregåande og høgare utdanning innan kunst- og kulturfag
- i samarbeid med skuleverket bidra til eit heilskapleg kunst- og kulturfagleg tilbod til alle barn og unge
- som lokalt ressurscenter medverke til å styrke kulturell kompetanse og utfolding

- i samarbeid med kulturlivet tilby kunst- og kulturfagleg støtte til opplæring og formidling til heile lokalsamfunnet

1.5. Kulturskulen si rolle som lokalt ressurscenter

Kulturskulen skal samarbeide med skule- og kultursektor og medverke til å styrke kompetanse og kulturell utfalding i lokalsamfunnet. Det inneber eit forpliktande samarbeid med barnehagar, grunnskular, vidaregåande skular, det lokale kulturlivet og profesjonelle aktørar innan kunst- og kulturformidling.

1.5.1. Kulturskulen og grunnopplæringa

Den generelle delen av læreplanen som gjeld både grunnskule og vidaregåande opplæring framhevar moglegheitene i kunstmøte:

«I møtet med skapande kunst kan ein rykkjast ut av oppgådde spor, utfordrast i synsmåtar og få opplevingar som eggjar til kritisk gjennomgang av gjengse oppfatningar og til brott med gamle former.» (K06).

Kulturskulen sin kunst- og kulturfaglege kompetanse kan supplere den obligatoriske opplæringa gjennom eit tett samarbeid med skuleverket. Den kulturelle skulesekken (DKS) inngår i grunnskulen sitt tilbod til alle elevar. Gjennom konsertar, framsyningar og utstillingar møter elevane profesjonelle kunstnarar fleire gonger kvart skuleår, og kulturskulelærarar kan vere aktive utøvarar innanfor DKS-tilboda.

Kulturskulen sine lærarar og elevar kan også initiere samarbeid med grunnskule og DKS om lokale produksjonar. På den måten kan elevane i grunnskulen få tilgang til produksjonar med både nasjonale, regionale og lokale utøvarar. Det er også etablert kunst- og kulturtilbod til barn i førskulealder og for eldre etter mønster av Den kulturelle skulesekken. Kulturskulen sine lærarar og elevar er naturlege bidragsytarar i formidlinga til desse målgruppene.

Samarbeidet mellom kulturskule og grunnopplæring bør gå føre seg både på elevnivå, lærarnivå og leiarnivå. Det kan til dømes vere samarbeid om store framsyningar og produksjonar som speglar kulturelt mangfald, integrering av kunst- og kulturperspektivet i fag, utstyr og lokale, utvikling av metodar og læringsmiljø, pedagogisk rettleiing og kulturskulen som utstillings- og konserttilbydar.

Undervisninga går føre seg både individuelt og i små og større grupper. Mens grunnopplæringa er aldersdelt og organisert i klassetrinn, har undervisninga i kulturskulen større grad av aldersblanding. Det kan bidra til nettverk mellom elevar frå ulike miljø, klassetrinn og skular, og aldersblandinga styrkar læringsmiljøet i kulturskulen. I kulturskulen si rolle som lokalt ressurscenter inngår også samarbeid med helsesektoren, m.a. med barnevern, sosialteneste, flyktingteneste, helsesøster og eldreomsorg.

Kulturskulen utgjer ei viktig førebuing til dei studieførebuande utdanningsprogramma Musikk, dans og drama samt studiespesialisering med formgjevningfag i vidaregåande skule. Kulturskulen må

sikte mot ei kontinuerleg styrking av utdanningslina frå begynnarnivå til profesjonell utøvande verksemd, nasjonalt og internasjonalt.

1.5.2. Kulturskulen og kulturlivet

I det lokale kulturlivet møtest barn, unge og vaksne på ulike arenaer for kunst- og kulturaktivitet. Gjennom deltaking i frivillige organisasjonar, lærer barn og unge korleis demokratiske fellesskap fungerer. I samarbeid med det profesjonelle kulturlivet, kan eleven møte viktige rollemodellar som kan få stor betydning for motivasjon og arbeidsinnsats.

For korps, kor, teaterlag, dansegrupper og foreiningar som nyttar seg av opplæringstilbodet gjennom kulturskulen, skal skuleslaget vere ei viktig støtte for å sikre kvalitet og kontinuitet. Kunst- og kulturmiljø i lokalsamfunnet er viktige samarbeidspartnarar for kulturskulen. Kulturskulen og kulturlivet er gjensidig avhengige av at begge partar gjer ein kvalitativt god jobb for å rekruttere nye medlemmer.

Samarbeidet mellom kulturskulen og kulturlivet kan til dømes omfatte avtalar om

bruk av kulturskulen sine lærarar som dirigentar, akkompagnatørar, produsentar, instruktørar, regissørar og lys- og lydteknikarar. Kulturskulen si oppgåve er her å støtte opp om aktivitetane i det frivillige kulturlivet med den kompetansen kulturskulen sitt personale representerer. Investering i og felles bruk av utstyr og lokale er andre døme på korleis det frivillige kulturlivet og kulturskulen kan bidra til at ressursar blir utnytta på best mogleg måte.

Ein annan viktig aktør er Ungdommens kulturmonstring (UKM), som gjennom lokale kulturfestivalar legg vekt på ungdommane sine eigne kulturuttrykk. Mønstringane er ein arena for formidling, læring og oppleving. UKM tar også vare på dei ungdommane som deltek på ikkje-institusjonaliserte kunst- og kulturarenaer. Kulturskulen og UKM kan samarbeide om førebuingane til og gjennomføringa av den lokale mønstringa.

Kulturskulen kan også vere ein velegna arena for kulturelt entreprenørskap gjennom samarbeid med lokale, regionale og nasjonale aktørar. I rolla som ressurscenter er kulturskulen involvert i store delar av kommunen sitt kunst- og kulturfaglege tilbod og tar på den måten vare på ein viktig funksjon i den lokale kulturelle grunnmuren.

1.6. Kulturskulen sine fag

Kulturskulen sine fag er primært musikk, dans, teater, visuell kunst og skapande skriving. Også undervisning i andre fag som høyrer ytringskulturen til, kan bli tilbydd (sjå 1.2). Fagplanar for desse faga finst i kapittel tre i rammeplanen. Fagplanane tar vare på måla for kulturskulen på faga sine premisser. Læringsmål, innhald, varierte arbeidsformer, fleksibel organisering av tilboda og ulike vurderingsformer skal inngå i dei enkelte fagplanane. Alle elevar i kulturskulen skal få undervisning som er tilpassa deira interesse og føresetnader. I tillegg skal det utviklast lokale læreplanar for den enkelte kulturskulen sitt tilbod.

For å kunne gi attraktive tilbod og dermed sikre brei rekruttering til skuleslaget, skal kulturskulen leggje vekt på mangfald i undervisningstilboda sine. Den enkelte kulturskulen er ansvarleg for å utvikle lokale læreplanar med basis i rammeplanen for alle fag skulen tilbyr.

1.7. Organisering av opplæringa

Undervisninga i kulturskulen sine fag er organisert innanfor tre opplæringsprogram med ulik profil og målsetjing: **Grunnprogrammet, Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet.** Programma skal ta vare på behovet for tilpassa opplæring og er gradert i forhold til undervisningsmengde og krav til eigeninnsats. Det ligg eit stort fagleg-pedagogisk potensial i vidare utvikling av samvirket mellom individuell oppfølging og gruppeundervisning.

Gjennom opplæringa skal alle elevar få moglegheit til å uttrykkje seg overfor eit breitt publikum. Konsertar, framsyningar og utstillingar skal inngå i opplæringa for alle elevar som ein integrert del av undervisninga. Alle elevar skal få tilbakemeldingar på eiga utvikling og egne resultat gjennom utviklingssamtalar.

For elevar som ønskjer å gå vidare med kunstfagleg utdanning, skal opplæring i kulturskulen gi grunnlag for å kunne kvalifisere seg til studieprogram for Musikk, dans og drama samt studiespesialisering med formgjevningsfag, til høgare utdanningsinstitusjonar sitt talentprogram og til høgare kunstfagleg utdanning.

➤ Grunnprogrammet

Programmet har ope opptak for alle elevar som ønskjer det.

Undervisninga skal bidra til å utvikle kreative evner, fagleg kompetanse og samarbeidsevne som grunnlag for personleg utfolding.

Grunnprogrammet omfattar fagtilbod som er særskilt eigna for gruppe- og ensembleundervisning. Det kan til dømes vere grupper innan musikk, dans, teater, visuell kunst, leik- og rytmikkbasert begynnarpplæring, tilbod for elevar med spesielle behov og grupper som kombinerer ulike fag. Undervisninga kan bli gitt i form av introduksjonskurs, begynnarpplæring eller som opplæring for vidarekomne.

Krav til deltaking og eigeninnsats blir nærare spesifisert i det enkelte undervisningstilbodet.

➤ Kjerneprogrammet

Programmet har ope opptak for elevar som er motiverte for større undervisningsmengde og systematisk eigeninnsats.

Innhaldet i undervisninga skal bidra til å utvikle kreative evner, handverks- og kunstnarisk kompetanse og samarbeidsevne.

Undervisninga blir gitt som begynnarpplæring eller som opplæring for vidarekomne.

Programmet skal kunne kvalifisere for vidaregåande utdanning og er basert på eit langsiktig prinsipp, progresjon og systematisk trening. Undervisninga er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg både individuelt, i grupper og i ensemble.

➤ Fordjupingsprogrammet

Fordjupingsprogrammet har opptaksprøvar.

Undervisninga legg vekt på utviklinga av kreative evner, handverks- og kunstnarisk kompetanse, sjølvstende og samarbeidsevne.

Undervisning og rettleiing er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg både individuelt, i grupper og i ensemble.

Fordjupingsprogrammet er for elevar som har særleg interesse og føresetnader for å arbeide med faget. Undervisningstilbodet skal vere vesentleg forsterka med omsyn til innhald og omfang i høve til kjerneprogrammet.

Det blir stilt krav til høg og målretta eigeninnsats

Programmet skal kunne kvalifisere for vidaregåande opplæring og høgare utdanning. Delar av undervisninga kan gå føre seg i samarbeid med andre institusjonar på regionalt og nasjonalt nivå.

Den enkelte kulturskulen avgjer sjølv fagtilbodet, organisering av tilboda og utforminga av lokale læreplanar på grunnlag av rammeplanen. Innanfor dei faga skulen tilbyr, skal den lokale læreplanen omfatte skildring av alle tre programma.

For å styrke kvalitet og breidde i det samla undervisningstilbodet blir den enkelte kulturskulen oppfordra til å delta i interkommunalt og regionalt samarbeid, samarbeid med lokale kunst- og kulturmiljø, vidaregåande skule samt med høgare utdanningsinstitusjonar og talentutviklingsprogrammet deira.

Dei tre opplæringsprogramma er nærare skildra i innleiinga til dei sentralt gjevne fagplanane i kapittel 3.

KAPITTEL 2 – PRINSIPP OG RETNINGSLINER FOR KULTURSKULEVERKSEMD

Innleiing

Opplæringslova § 13-6 pålegg alle kommunar i Noreg å ha eit musikk- og kulturskuletilbod, anten åleine eller i samarbeid med andre kommunar. Prinsippet om likeverd i skule- og utdanningstilbod er ei overordna kultur- og utdanningspolitisk målsetjing i Noreg, og rammeplanen skal bidra til å sikre felles nasjonale normer for mål, innhald og kvalitet i kulturskulane.

2.1. Kommunen sitt ansvar som skuleeigar

Kommunen har som skuleeigar ansvaret for at kulturskulen sitt tilbod følgjer nasjonale føringar gjevne i rammeplanen. Kulturskulen skal inngå i kommunen sine plandokument og kan vere ein del av kommunen sitt strategiarbeid både innan utdanning, kultur og helse.

Skuleeigar har ansvar for at kulturskulen har kvalifiserte lærarar. I dette inngår å sikre kulturskulelærarane tilsvarande vidare- og etterutdanningstilbod som lærarane elles i skuleverket. Kommunen kan initiere samarbeid med andre kommunar/regionar om etter- og vidareutdanning og oppmuntre kulturskulen til å ta imot praksisstudentar frå høgare utdanningsinstitusjonar der forholda ligg til rette for det. Skuleeigar kan også initiere samarbeid med høgare utdanningsinstitusjonar om forskings- og utviklingsarbeid i faga til kulturskulen.

Kommunen har ansvar for at kulturskulen har lokale som er tilpassa den undervisninga som blir tilbydd, og kulturskulen skal kunne disponere andre kommunale undervisningslokale vederlagsfritt. Skuleeigar bør sørge for at kulturskulen kan tilby friplassar og moderasjonsordningar for å sikre like moglegheiter for deltaking i tilbodet til kulturskulen.

Med tilvising til opplæringslova kan kulturskulen inngå i fylkesmannen sitt tilsyn med kommunane. I tillegg til å undersøkje kva slags kulturskuletilbod kommunen har, kan kulturskulen sitt samarbeid med skuleverket og kulturlivet inngå i tilsynet.

I rammeplanen inngår nasjonale fagplanar. Dei lokale læreplanane skal ta vare på både nasjonale normer og lokale tilpassingar med omsyn til mål, innhald, organisering og vurdering. Ein skal utarbeide lokale læreplanar for alle fag kulturskulen tilbyr. Skuleeigar har ansvar for drift av kulturskulen og for å sikre at kulturskulen har eit system for kvalitetssikring av opplæringa.

2.2. Skuleleiaren sitt ansvar

Den enkelte kulturskulen er sjølv ansvarleg for å gjennomføre det kontinuerlege arbeidet med kvalitetssikring av dei tilboda som blir gjevne.

Skuleleiar må leggje til rette for pedagogisk utviklingsarbeid for å vidareutvikle faga til kulturskulen. Døme på utviklingsarbeid kan vere forsøk med ulike måtar å organisere undervisninga på, bruk av digitale verktøy, produksjon av undervisningsmateriell samt fleirkulturelle og tverrfaglege prosjekt. Kompetanseheving for lærarar gjennom systematisk kollegabasert samarbeid kan bidra til at læraren vidareutviklar eigen praksis og refleksjonskompetanse.

For å sikre ei kunnskapsbasert utvikling i skuleslaget er det behov for ytterlegare dokumentasjon og empiriske studium knytte til innhald, arbeidsmåtar og vurdering i faga. Kulturskulelæraren og -leiaren bør i større grad bli skulerte i utforsking og dokumentasjon av eigne praksiserfaringar, gjerne i samarbeid med høgare utdanning. Kulturskulen sitt personale bør ha moglegheiter til å delta i regionale, nasjonale og fleirnasjonale fag- og forskingsnettverk.

2.3. Samarbeid om læringa til eleven

Kulturskulen har eit særleg ansvar for samarbeid med skuleverk, korps, kor, lag og frivillige samt profesjonelle kunst- og kulturorganisasjonar. På den måten kan eleven møte ein heilskapleg arena for kunstutfoldinga si, og få heider for kunnskarar og ferdigheiter også utanfor kulturskulen. Eit læringsmiljø som oppmuntrar til deltaking i kulturelle fellesskap, har stor betydning for motivasjonen til elevane.

2.3.1. Samarbeid med foreldre/føresette

Ein viktig faktor for at eleven skal lukkast, er at både foreldre og lærarar er engasjerte og støttande og har forventningar til at barnet skal lære. Kontinuerleg kontakt mellom kulturskule og heim om utviklinga, trivselen, frammet og øvingsinnsatsen til eleven, er avgjerande for utviklinga og framgangen til eleven.

Elevar og foreldre skal gjerast kjende med kva slags forventningar kulturskulen har til eleven sin innsats i dei ulike programma. Dei skal også gjerast kjende med kulturskulen sin læreplan for det aktuelle faget og om kva slags undervisningstilbod dei kan forvente. Læraren sine krav og forventningar til resultat er av stor betydning for innsatsen og motivasjonen til eleven. Det skal utarbeidast tydelege og konkrete mål for kva eleven skal lære, og læraren må kunne diskutere og formulere kva som kjenneteiknar gode læringsprosessar. Lærar og foreldre må saman motivere eleven til aktiv utfolding innanfor det kunstfaglege verkefeltet sitt, også utanom den organiserte opplæringstida.

Den personlege, kunstnariske og handverksmessige veksten og meistringa til eleven er det viktigaste målet for opplæringa. Kulturskulelæraren må lære eleven å ta ansvar for eigen innsats i og mellom undervisningstimane. Metodar for å integrere eleven si eiga trening og øving i opplæringa, bør vere eit prioritert tema i undervisninga. Ein del kulturskular har lange tradisjonar

for opplæring av elevar og foreldre saman. Det kan stimulere eleven si utvikling og lette oppfølginga i heimen. I løpet av skuleåret bør det gjennomførast ein til to utviklingssamtalar der lærar og elev/foreldre møtest og der eleven sin læringsprosess og læringsresultat, trivsel og innsats er tema for dialog og vurdering.

Hovudarenaene for læringa til eleven er undervisningstimane og heimearbeidet. Men læring går også føre seg i andre samanhengar. Å delta i ulike formidlingssamanhengar er ein viktig del av ein læringsprosess. Motivasjonen blir særskilt styrkt når elevane får samarbeide med andre som har komme lengre enn dei sjølve. Elevane må få moglegheit til å undre seg og eksperimentere; til å vere forskarar. Dei må få oppdage uttrykksmidla og ta dei i bruk.

Elevmedverking og motivasjon heng saman. Gjennom dialog mellom elev og lærar, der elevane får vere med å leggje planar, utvikle evna til eigenvurdering, sei si meining om miljøet på kulturskulen, undervisninga og korleis dei lærer, får eleven innverknad på eigen læringsprosess.

2.3.2. Samarbeid om ei heilskapleg kunst- og kulturoplæring

Læreplanverket for grunnskulen appellerer til eit samarbeid mellom grunnskule og kulturskule i faga musikk samt kunst og handverk. I tillegg til samarbeid om innhaldet i faga, kan kulturskulen sine lærarar vere ein viktig ressurs for undervisninga i grunnskulen gjennom felles prosjekt.

Kulturskulelærarar som jobbar i kombinerte stillingar mellom kulturskule og grunnskule eller vidaregåande skule, har særlege kunnskapar om kulturskuleelevane sin kunst- og kulturfaglege kompetanse. Ei heilskapleg kunst- og kulturoplæring kan ta vare på dei ulike elevgruppene sine behov gjennom systematisk samarbeid og ressursbruk.

Digitale verktøy kan vere eigna til elevar sitt arbeid med kunstfaga. Mediekvardagen til elevane er prega av at mange typar kommunikasjon og uttrykksmåtar verkar saman; til dømes bilete, lyd, design og verbalspråk. Det kan stimulere til kunst- og kulturprosjekt som tar vare på det tverrfaglege og sidestilte uttrykksformer. Læring gjennom digitale medium er ein stadig aukande aktivitet for barn og unge, og bør også inngå i kulturskulane si undervisning.

2.3.3. Vurdering for læring

Vurdering for læring inneber rettleiing, tilbakemeldingar til eleven og utviklingssamtalar med foreldre, der hensikta er å skape best moglege føresetnader for utviklinga til eleven.

Kulturskulelærarane sitt arbeid med vurdering innanfor ulike fag og program bør blir styrkt gjennom systematisk kompetanseheving.

Ein må klargjere samanhengen mellom kunstnariske mål, kriterium, motivasjon og rettleiing. Målet er å utvikle ein god og framtidsretta vurderingskultur tilpassa kulturskulen sitt særpreg.

På institusjonsnivå er det nødvendig med kontinuerleg vurdering av undervisningsformer og organisering, og av alle støttefunksjonar som bidreg til eleven si utvikling.

2.4. Lærarrolla og profesjonen

«Lærarane avgjer ved sin veremåte om elevane si interesse skal bestå, om elevane kjenner seg flinke og om deira iver skal vare ved.» (K06, Generell del).

Læraren sitt møte med eleven og eleven sitt møte med dei kunstnariske aktivitetane er det sentrale i kulturskulen. Kulturskulelæraren må ha eit bevisst forhold til dei mange rollene sine som profesjonsutøvar: Pedagog, utøvar, leiar av små og store grupper, organisator, prosjektleiar, koordinator, inspirator, kulturberar, vurderar og kollega.

Leiinga må leggje til rette for at lærarane får dele og kritisk vurdere yrkeskunnskapen sin. Dei må kunne skildre og grunngje praksisen sin med eit felles fagspråk. Slik kan ulike kunnskapsformer i større grad komme til uttrykk og profesjonaliteten bli løfta fram, ikkje minst i kontakten med personar og institusjonar utanfor kulturskulen.

Den enkelte kulturskulen bør leggje vekt på og stimulere ulike kompetansar hos læraren. Desse bør vere gjenstand for refleksjon og tolking, og bli lagt til grunn for dialogar om arbeidsmiljø og læringsmiljø.

- Kunstfagleg kompetanse
- Didaktisk kompetanse
- Kommunikativ kompetanse
- Refleksjonskompetanse
- Relasjonskompetanse
- Leiarkompetanse
- Læreplankompetanse
- Vurderingskompetanse ➤ Yrkesetisk kompetanse

Kvaliteten av kulturskulen vil avhenge av at lærarane har ein arbeidssituasjon der dei kan utvikle seg som utøvarar av faget sitt. Lærarane si rolle som aktive utøvarar skapar gode førebilete for elevane. Som del av profesjonsutviklinga er det avgjerande at både lærargruppa og leiinga får opplæring i lokalt læreplanarbeid, for å bidra i implementeringa av rammeplanen og tilhøyrande fagplanar.

2.5. Kompetansekrav for tilsetjing i kulturskulen

1. For tilsetjing i ei undervisningsstilling skal ein normalt krevje:

Høgare kunstfagleg utdanning i utøvande og/eller skapande kunstfag, tilpassa undervisningsoppgåvene for stillinga. Som minimum krevst tre års kunstfagleg utdanning. Krav om praktisk pedagogisk utdanning gjeld alle.

Alternativt:

Faglærerutdanning med minimum 120 studiepoeng frå kunstfag

Skuleeigar kan i særlege tilfelle tilsetje søkjarar som ikkje tilfredsstillir desse krava dersom tilsvarande realkompetanse kan dokumenterast.

2. For tilsetjing i leiarstilling i kulturskulen skal ein krevje same faglege kvalifikasjonar som ved tilsetjing i undervisningsstilling. Leiarar skal ha minst tre års erfaring frå kulturskule og relevant leiarutdanning og/eller relevant leiarerfaring.

Skuleeigar kan i særlege tilfelle tilsetje søkjarar som ikkje tilfredsstillir desse krava dersom tilsvarande realkompetanse kan dokumenterast.

2.6. Kvalitet i kulturskulen

Kvaliteten på undervisninga bør vere gjenstand for kontinuerleg debatt i kulturskulen. Skuleeigar har ansvar for at det finst eit kvalitetssikringssystem for verksemda, og skuleleiar har ansvaret for å gjennomføre eit systematisk kvalitetssikringsarbeid. Arbeidet har som mål å bidra til utvikling av kulturskulen på alle målområda i rammeplanen. Viktige element i kulturskulen sitt kvalitetsarbeid kan vere:

Undervisnings- og læringskvalitet:

- Elevane sin eigeninnsats og aktivitet
- Forholdet mellom mål og realisering av dei ulike programma
- Undervisning, læringsprosessar og læringsmiljø
- Lærarkompetanse og kollegasamarbeid
- Pedagogisk utviklingsarbeid

Kvalitet i rammefaktorar:

- Rutinar for elevopptak
- Mengde undervisningstid og organisering av undervisninga
- Utstyr og lokalitetar ➤ Ressursbruk

Verksemdskvalitet:

- Samarbeid mellom heim og kulturskule
- Kompetanseutviklingsplanar for lærarar og leiarar
- Samarbeid mellom kulturskule og eksterne kompetansmiljø
- Aktivitetsnivå, tal på konsertar/framsyningar/utstillingar
- Kulturskulen sitt system for kvalitetssikring
- Langsiktig perspektiv i verksemdsplanlegginga
- Arbeidsmiljø
- Leiing
- Samarbeid mellom kulturskule og eksterne samarbeidspartnarar

Mal for kvalitetssikringssystem finst i kapittel 3 av rammeplanen.

2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning

Kulturskulefeltet er eit relativt nytt profesjonsfelt som treng forskning og utviklingsarbeid for å utvikle kunnskap om skuleslaget. Det er viktig at kulturskulelærarar får støtte til å utvikle eigen praksis og til å drive fagleg-pedagogisk utviklingsarbeid. Det er avgjerande for utviklinga av skuleslaget at både lærargruppe og leiing kan få moglegheiter til etter-/vidareutdanning i læreplanarbeid for å bidra i implementeringa av ny rammeplan og tilhøyrande fagplanar samt utarbeiding av lokale læreplanar for kulturskulen sine fag i den enkelte kommunen.

Høgare kunstfaglege utdanningsinstitusjonar kan i samarbeid med praksisfeltet initiere og gjennomføre forskingsprosjekt og pedagogiske kunstnariske utviklingsprosjekt med fokus på blant anna nye arbeidsmåtar og organisering av undervisning, utvikling av nytt undervisningsmaterieil, samarbeid om skapande og utøvande verksemd, tverrfaglege prosjekt, lokalt entreprenørskap og multimediale undervisningsformer.